

مسئولیت مدنی واردکنندگان ضررهای دسته جمعی

مؤلف
فرشید خوشبخت

www.ketab.ir

ویراستار
مظفر تیموری

انتشارات قانون یار

۱۴۰۲

سرشناسه: خوشبخت، فرشید، ۱۳۶۱ -

عنوان قرارداد: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور: مسئولیت مدنی واردکنندگان ضررهای دسته‌جمعی / مولف فرشید خوشبخت؛ ویراستار مظفر تیموری.
مشخصات نشر: تهران: انتشارات قانون یار: فرزنانگان دانشگاه، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۴۹ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۶۳۴-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۴۵] - ۱۴۹.

موضوع: خسارت -- ایران - Damages -- Iran غرامت‌ها (حقوق) -- ایران Compensation (Law) -- Iran
مسئولیت (حقوق) -- ایران Liability (Law) -- Iran خسارت -- ایران -- دعاوی Damages -- Iran -- Claims
شناسه افزودن: ۵۵: تیموری، مظفر، ۱۳۵۰ -، ویراستار

رده بندی کنگره: ۸۳۴KMh

رده بندی دیویی: ۵۵۰۳۳۴۶

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۳۱۸۲۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

انتشارات قلمو پیاو

مسئولیت مدنی واردکنندگان ضررهای دسته جمعی

تألیف: فرشید خوشبخت

ویراستار: مظفر تیموری

ناشر: قانون یار

ناشر همکار: فرزنانگان دانشگاه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

شمارگان: ۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۹۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۶۳۴-۶

(تمامی حقوق مادی این کتاب محفوظ بوده و متعلق به انتشارات قانون یار می باشد)

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، موسسه قانون یار

۵۲۶ و ۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۱۱

فصل اول

بررسی و تحلیل حقوق مسئولیت مدنی، انواع و ارکان آن با مذاقه در فعل زیان بار در

مبحث مسئولیت مدنی..... ۱۳

بخش اول: بررسی و شناخت واژه مسئولیت مدنی..... ۱۳

بند اول: مفهوم عام مسئولیت مدنی..... ۱۴

بند دوم: مفهوم خاص مسئولیت مدنی..... ۱۵

بند سوم: مسئولیت مدنی و اخلاقی..... ۱۶

بند چهارم: مسئولیت مدنی و کیفری..... ۱۷

بخش دوم: تحلیل و شناخت انواع مسئولیت مدنی و تقسیم بندی خاص آن..... ۱۹

بند اول: مسئولیت مدنی قراردادی..... ۲۰

بند دوم: مسئولیت مدنی خارج از قرارداد..... ۲۱

بند سوم: مبانی نظری مسئولیت مدنی..... ۲۱

بخش سوم: بررسی و تحلیل واژه ضرر به عنوان یکی از ارکان مسئولیت مدنی..... ۲۵

بند اول: اقسام ضرر به اعتبار جنس و ماهیت..... ۲۷

بخش چهارم: نگاهی به اقسام ضرر به اعتبار شخصیت زیان دیده..... ۳۵

بخش پنجم: تحلیل حقوقی مسئولیت مدنی و کیفری اشخاص حقوقی..... ۴۵

بند اول: مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی..... ۴۷

بند دوم: نظریه پذیرش مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی..... ۴۷

بند سوم: نظریه عدم مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی..... ۴۸

بند چهارم: مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در حقوق سایر کشورها..... ۵۰

بند پنجم: مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در حقوق موضوعه ایران..... ۵۱

بخش ششم: بررسی و تحلیل حقوقی شرایط ضرر قابل مطالبه..... ۵۵

- بخش هفتم: واکاوی حقوقی فعل زیان بار در مبحث مسئولیت مدنی..... ۶۰
- بند اول: لزوم نامشروع بودن فعل زیان بار..... ۶۰
- بند دوم: شرایط توجیه کننده عمل زیان بار..... ۶۱
- بند سوم: احراز رابطه سببیت..... ۶۲

فصل دوم

واکاوی حقوقی و احکام زیان های جمعی در حقوق ایران با مذاقه در حدود مسئولیت

- مدنی واردکنندگان زیان های و خسارات دسته جمعی..... ۷۱
- بخش اول: بررسی شناخت و مبانی حقوقی ضرر جمعی..... ۷۱
- بخش دوم: رابطه بین حقوق شخصی و ضررهای دسته جمعی جمعی..... ۷۳
- بخش سوم: بررسی رابطه ضررهای دسته جمعی و ضررهای شخصی..... ۷۶
- بند اول: وجوه اشتراک..... ۷۶
- بند دوم: وجوه تمایز..... ۷۶
- بخش چهارم: نگاهی به اصول و مبانی زیان های دسته جمعی..... ۷۹
- بند اول: مفهوم معاصر حق..... ۸۰
- بند دوم: نقد نظریه حقوق نسلی..... ۸۳
- بخش پنجم: واکاوی شناختی انواع و گستره ضررهای جمعی..... ۹۰
- بند اول: ضرر جمعی اشخاص غیرمتشکل..... ۹۱
- بند دوم: ضرر جمعی اشخاص متشکل..... ۹۳
- بند سوم: نگاهی به مصادیق ضررهای جمعی..... ۹۴
- بخش ششم: نگاهی به مصادیق زیان های دسته جمعی مورد حمایت حقوق جزای ایران..... ۱۰۳
- بند اول: تخریب محیط زیست..... ۱۰۴
- بند دوم: شکار و صید غیرقانونی..... ۱۰۷
- بند سوم: تخریب جنگل ها، درختان و مراتع..... ۱۰۹
- بند چهارم: خرابکاری در وسائل و تأسیسات مورد استفاده عمومی..... ۱۱۱

- بند پنجم: اقدامات علیه بهداشت عمومی ۱۱۳
- بند ششم: تخریب اموال تاریخی و فرهنگی ۱۱۳
- بخش هفتم: بررسی حقوقی نقض آزادی های اساسی دسته جمعی ۱۱۵
- بند اول: آزادی تجمع و تظاهرات ۱۱۵
- بند دوم: آزادی تشکل ۱۱۶
- بند سوم: تشکل های خاص ۱۱۶
- بند چهارم: آزادی فکری ۱۱۷
- بند پنجم: آزادی اطلاعات ۱۱۷
- بند ششم: آزادی اندیشه و عقیده ۱۱۸
- بند هفتم: آزادی بیان ۱۱۹
- بخش هشتم: بررسی و شناخت شیوه های جبران ضررهای جمعی ۱۲۰
- بخش نهم: بررسی حقوقی اصول حاکم بر جبران زیان های جمعی ۱۲۴
- بند اول: اصل پیشگیری ۱۲۴
- بند دوم: اصل احتیاط ۱۲۵
- بخش دهم: واکاوی حقوقی و مزایای دعوای دسته جمعی ۱۲۸
- بند اول: مفهوم و مبنای دعوای جمعی ۱۲۸
- بند دوم: مزایای دعوای جمعی ۱۳۴
- بند سوم: شناسایی خوانده دعوای جمعی ۱۳۶
- بخش یازدهم: رویه قضایی حاکم بر ضررهای جمعی اشخاص متشکل در حقوق ایران ۱۳۹
- منابع و مآخذ ۱۴۶

در مواردی که ضرر بر گروه یا دسته ای از اشخاص به طور جمعی و نامحدود وارد می شود به نحوی که هیچ کس به تنهایی نمی تواند خود را زیان دیده اصلی بداند، ضرر را جمعی یا گروهی گویند که نقطه مقابل ضرر شخصی است. در حقوق ایران ضررهای جمعی به صراحت پیش بینی نشده اند و اصطلاحی است که به تازگی در حقوق ایران ورود پیدا کرده است. با وجود این با توجه به قواعد عمومی مسئولیت مدنی باید از ضرورت جبران ضررهای جمعی دفاع نمود و نامحصور بودن زیان دیدگان نباید موجب از بین رفتن حق مطالبه خسارت شود. در ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی آمده است هر کس بدون مجوز قانونی عمدا یا در نتیجه بی احتیاطی موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می باشد. ضرر دسته جمعی در مقابل ضرر شخصی قرار دارد. اگر عاملی آسیب و زیان مادی یا معنوی به شخص و یا اشخاص محصور، محدود و معینی برساند، ضرری که وارد می شود، «ضرر شخصی» محسوب می گردد و چنانچه مقصود از مطالبه، جبران زیان شخصی باشد، مطابق قواعد عمومی مسئولیت مدنی به آن رسیدگی می شود. اما «ضرر جمعی» جماعت کثیری را هدف زیان (معنوی یا مادی) قرار می دهد. در ضرر جمعی، زیان به عده ای از افراد جامعه یا کل افراد جامعه و یا گروهی از آنان که عضو تشکل ها، احزاب، سندیکاها، اتحادیه ها، ... هستند، وارد می شود؛ بر این مبنا می توان ضرر جمعی را به «ضرر جمعی اشخاص متشکل» و «ضرر جمعی اشخاص غیرمتشکل» تقسیم نمود. متمایز نمودن ضررهای شخصی از ضررهای جمعی دارای آثار حقوقی مهمی است. قربانیان ضررهای شخصی به لحاظ برخورداری از نفع

انحصاری شخصی، انگیزه کافی برای تعقیب عامل زیان و مطالبه خسارت را دارند. ولی قربانیان زیان‌های جمعی از یک سو، به خاطر عجز از اثبات وقوع ضرر، ناچیز بودن ضرر وارده، وابستگی ادعای هر زیان‌دیده به ادعای سایر زیان‌دیدگان و ... انگیزه کافی برای طرح دعوای جبران خسارت ندارند. از سوی دیگر، نظام حقوقی ایران برای مطالبه جبران زیان‌های جمعی با خلاء قانون مواجه است و رویه قضایی هم تاکنون نتوانسته با تفسیر قواعد کلی و توسل به اصول کلی حقوقی این نقیصه را برطرف نماید. از این روی، وضع قانونی جامع که متضمن قواعد و مقررات ویژه‌ای در خصوص جبران ضررهای جمعی باشد ضروری به نظر می‌رسد.